

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
_____ Волохова І.С. ____
“ ____ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності «Фінанси та кредит»

за темою:

«Спрощена система оподаткування
підприємницької діяльності фізичних осіб в Україні»

Виконавець

студентка фінансово-економічного факультету
Перевалової І. А.
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

К.е.н., ст. викладач
(науковий ступінь, вчене звання)
Мартинюк І. В.
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ.....	6
1.1. Економічна сутність податків.....	6
1.2. Основи оподаткування підприємницької діяльності фізичних осіб.....	15
1.3. Спрощена система оподаткування суб'єктів господарської діяльності: економічна сутність, особливості та нормативно-правове регулювання	27
РОЗДІЛ 2. ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ПІДПРИЄМЦІВ В УКРАЇНІ.....	34
2.1. Аналіз ролі єдиного податку у доходах місцевих бюджетів України, 2012-2017рр.....	34
2.2 Оцінювання фіскальної та регулюючої ролі спрощеної системи оподаткування фізичних осіб підприємців в Україні, 2012-2017 рр.....	43
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ.....	51
3.1. Зарубіжний досвід оподаткування підприємницької діяльності фізичних осіб та можливості його застосування в Україні	51
3.2. Основні напрями реформування спрощеної системи оподаткування підприємницької діяльності фізичних осіб в Україні	59
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Обґрунтування актуальності дослідження теми. В даний час в Україні проблеми оподаткування підприємництва відносяться до найбільш гострих в економічному, соціальному і політичному контексті.

Оподаткування відіграє важливу роль у процесі формування сприятливого клімату для розвитку малого бізнесу, який є важливим фактором мобільності економічних процесів.

Особлива соціально-економічна роль малого бізнесу полягає в його здібності в кризових умовах створювати додаткові робочі місця без будь-якого фінансування з боку держави, розширювати самозайнятність населення, залучати в легальну економічну сферу кошти, що знаходяться поза банківською сфери, формувати конкурентне середовище і створювати середній клас.

Подальший розвиток України як соціально орієнтованої правової держави, спрямованої на інтеграцію у європейське співтовариство, визначається ефективністю застосування всіх державних інструментів, зокрема й системи оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб-підприємців (ФОП). Наявна система оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців потребує приведення її у відповідність з пріоритетами державної політики щодо соціально-економічного розвитку країни. З огляду на це, важливим є подальше реформування та вдосконалення механізму оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців, а також виважене обрання ними адекватної системи оподаткування з урахуванням особливостей їх діяльності. Таким чином, дослідження проблем реформування спрощеної системи оподаткування підприємницької діяльності фізичних осіб в Україні є актуальною.

Система оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців формується на основі взаємодії ринкового й адміністративно-розподільчого

механізмів. На сьогодні існуюча система оподаткування діяльності ФОП характеризується певною невизначеністю і має широке коло проблем.

Необхідно зазначити, що питанню оподаткування діяльності ФОП приділяється значна увага вітчизняними економістами, серед яких Н.Б. Буряк, Т.Г. Васильців, М.П. Войнаренко, Ю.С. Горайнова, О. Грін, Д.І. Деба, Л.В.Ємчук, В. Кміть, О.Л. Костенко, О.Р. Квасовський, С.В. Лукаш, І.В.Шевчук, С.І. Юрій та інші.

Метою роботи є розробка практичних рекомендацій, що стосуються удосконалення оподаткування підприємницької діяльності фізичних осіб в Україні.

Поставлена мета обумовила наступні завдання, що вирішуються у роботі:

- розглянути економічну сутність податків;
- вивчити основи оподаткування підприємницької діяльності фізичних осіб;
- дослідити питання вибору спрощеної система оподаткування суб'єктів господарської діяльності: економічну сутність, особливості та нормативно-правове регулювання;
- проаналізувати роль єдиного податку у доходах місцевих бюджетів України;
- оцінити фіскальну та регулюючу роль спрощеної системи оподаткування фізичних осіб підприємців в Україні;
- вивчити зарубіжний досвід оподаткування підприємницької діяльності фізичних осіб та можливості його застосування в Україні;
- обґрунтувати основні напрями реформування спрощеної системи оподаткування підприємницької діяльності фізичних осіб в Україні.

Об'єктом дослідження є процес оподаткування фізичних осіб-підприємців в Україні.

Предметом дослідження виступають теоретичні основи, методичні підходи та практичні рекомендації щодо удосконалення спрощеної системи оподаткування підприємницької діяльності фізичних осіб в Україні.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися наступні методи: аналізу (аналіз основних показників підприємницької діяльності ФО в Україні), графічні (ілюстрація отриманих даних протягом виконання роботи), табличні (зведення отриманих даних протягом виконання роботи у таблиці), статистичні (дослідження ефективності регулюючої функції єдиного податку в сучасних умовах України) тощо.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти з питань оподаткування підприємницької діяльності фізичних осіб, енциклопедична, навчальна й монографічна література, публікації вітчизняних та зарубіжних вчених, статистичні матеріали Державної Фіскальної служби України, Міністерства Фінансів України, Державної Казначейської служби та Державного комітету статистики України, мережа інтернет.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел із 36 найменувань та 3 додатків, що викладені на 74-77_ сторінках. Загальний обсяг роботи становить 77 сторінок. Робота містить 4 таблиць та 13 рисунків.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведені у роботі дослідження особливостей оподаткування підприємницької діяльності фізичних осіб в Україні зробити висновки про наступне:

1. Громадянин-підприємець є самодостатнім суб'єктом і не потребує для здійснення діяльності додаткових організаційно-правових форм. Зважаючи на визначення господарської діяльності, що наводиться у ст. 3 ГК України, у широкому значенні вони можуть виготовляти та реалізовувати продукцію, виконувати роботи чи надавати послуги вартісного характеру, що мають цінову визначеність.

За предметом діяльності фізична особа може здійснювати:

- виробничу підприємницьку діяльність, тобто діяльність, у процесі якої виробляється певна продукція;
- невиробничу підприємницьку діяльність, у межах якої виділяють:
 - діяльність із виконання робіт, надання послуг (виконання ремонтних робіт, надання інформаційних послуг, здійснення транспортних перевезень);
 - діяльність із зайняття торгівлею;
 - іншу невиробничу діяльність, зокрема, діяльність на фінансовому ринку.

Підприємницька діяльність суб'єкта підприємницької діяльності - фізичної особи є найзручнішим способом провадження бізнесу на початковому етапі. Це не потребує складання статуту або засновницького договору, не потребує формування статутного фонду, а отже й великого початкового капіталу. Не потрібно мати окрему юридичну адресу (місцезнаходження), оскільки адресою суб'єкта підприємницької діяльності буде домашня адреса підприємця. не обов'язково відкривати рахунок у банку і виготовляти печатку: підприємець може зробити це за власним бажанням.

Обов'язковість оподаткування доходів фізичних осіб, як суб'єктів господарювання, так і громадян - резидентів України та резидентів податком

на доходи фізичних осіб визначається Податковим кодексом України, що пов'язане з формуванням матеріальної основи функціонування суспільства, перерозподілом вартісних пропорцій ВВП і національного доходу між платниками податків і державою та контролем діяльності суб'єктів господарювання – юридичних і фізичних осіб.

Загальні обсяги податкових надходжень від ФОП можуть бути представлені як результат впливу двох груп чинників: економічного потенціалу, що мають фізичні особи – підприємці для сплати податків, і міри використання такого потенціалу, що визначається вже характеристиками процесу взаємодії цієї категорії платників з органами фіскальної служби України.

2. Відповідно до чинного вітчизняного законодавства ФОП, що здійснює господарську діяльність, може перебувати як на загальній системі оподаткування своїх доходів, так і на спрощеній. Загальна система оподаткування діяльності ФОП має більш складну форму оподаткування для бізнесу з точки зору ведення обліку і складання звітності. Проте вона дає змогу займатися будь-яким незабороненим законом видом діяльності та не має інших обмежень, притаманних спрощеній системі оподаткування.

Альтернативна система оподаткування ФОП – спрощена система оподаткування – це особливий механізм сплати податків і зборів, що замінює сплату окремих податків і зборів на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності. Підприємець може самостійно вибрати для себе таку систему оподаткування доходів, якщо він відповідає певним вимогам і зареєструється платником єдиного податку.

3. Розвиток спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності СГМБ було розпочато 3 липня 1998 року на підставі Указу Президента України №727/98 «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємства». Цей нормативний документ містив визначення єдиного податку та обґрунтовував необхідність запровадження книги обліку доходів і витрат, яка є обов'язковою для заповнення СГМБ.

Спрощена система оподаткування малого підприємництва, що функціонує в Україні, має значні відмінності від нестандартних податків в інших країнах світу. В Україні спрощеною системою оподаткування передбачено запровадження інтегрованого податку, який є заміною певної сукупності звичайних податків та обов'язкових платежів.

4. Нині Податковим кодексом України задекларовано такі принципи функціонування вітчизняної податкової системи:

— загальність оподаткування – кожна особа зобов'язана сплачувати встановлені Кодексом, законами з питань митної справи податки та збори, платником яких вона є згідно законодавства;

— рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації – забезпечення однакового підходу до всіх платників податків незалежно від соціальної, расової, національної, релігійної приналежності, форми власності юридичної особи, громадянства фізичної особи, місця походження капіталу;

— невідворотність настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства;

— презумпція правомірності рішень платника податку в разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу;

— фінансова достатність – встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями;

— соціальна справедливість – установа податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків;

— економічність оподаткування – установлення податків та зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування;

— нейтральність оподаткування – установлення податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків;

— стабільність – зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року;

— рівномірність та зручність сплати – установлення строків сплати податків та зборів, виходячи із необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності їх сплати платниками;

— єдиний підхід до встановлення податків та зборів – визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку.

5. Статистичні дані показують тенденцію до збільшення абсолютних показників надходжень місцевих податків та зборів до місцевих бюджетів України за 2013–2017 роки.

Зазначимо, що надходження місцевих податків і зборів на кінець 2017 р. були в обсязі – 21,7 млрд грн, що на – 271,2% більше показника 2016 р.

Чільне місце у структурі місцевих податків і зборів місцевих бюджетів у 2015 році належить податку на майно – 59,1% (запроваджений з 1 січня 2017 року). Друге місце в структурі займає єдиний податок – 40,5%. Питома вага збору за місця для паркування транспортних засобів – 0,2%. Частка в структурі місцевих податків і зборів туристичного збору є незначною – 0,1%.

Відповідно до статистичних даних про виконання місцевих бюджетів України, відмітимо, що протягом 2015–2016 років домінують обсяги надходжень від єдиного податку до місцевих бюджетів. Зазначимо, що у 2015

р. надійшло надходжень від єдиного податку в сумі – 6640,5 млн грн, у 2014 році – 7413,3 млн грн, а це на – 772,8 млн грн більше показника 2015 року. Що стосується 2015 року, то даний вид надходжень збільшився і досяг суми – 10975,1 млн грн, а це на – 48% більше минулорічного показника та на – 65,3% більше показника 2015 року.

6. В умовах сьогодення спрощена система оподаткування є механізмом підтримки не лише суб'єктів малого бізнесу, а й сільськогосподарських товаровиробників. В напрямі податкової реформи, що планується в 2018 році, пропонується ряд змін, які торкнуться спрощеної системи оподаткування. Змін щодо спрощеної системи обліку та звітності не передбачається, так як нові звітні й облікові форми для «спрошенців» Perezatverdzhenni ще влітку 2015 року. В перспективі 2018 року уніфікувати ставку Єдиного соціального внеску до 20% на відміну від діючої 22%.

7. Удосконалені напрями реформування нової системи оподаткування в Україні передбачають врахування інтересів платників єдиного податку для першої та другої групи. Натомість, для інших груп платників єдиного податку в Україні передбачається їх поступовий перехід до загальної системи оподаткування. Але, на наш погляд, загальне реформування вітчизняної системи оподаткування має привести до повного спрощення податкової політики в Україні. Враховуючи зарубіжний досвід оподаткування, важливим підходом до вдосконалення податкової системи в Україні має стати розробка єдиного стандарту обліку та звітності, які будуть враховувати всі суперечності в наявних нормативно-правових актах вітчизняного податкового регулювання в сучасних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України від 02.10.2010 року № 2755-VI [Текст] / Законодавство України [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Глебова А.І. Європейський досвід підтримки інноваційного малого і середнього підприємництва / А.І. Глебова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – Випуск 2. – С. 47–53.
3. Жужа М. К. Принципові ознаки малого підприємництва як суб'єкта оподаткування / М. К. Жужа // Європейські перспективи. – 2015. – Вип. 5. – С. 32–38.
4. Іванілов О. С. Економіка підприємства : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. С. Іванілов. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.
5. Кампо Г. М. Управління розвитком малого бізнесу регіону: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.05 / Г. М. Кампо; Ужгородський національний університет. – Ужгород, 2009. – 21 с.
6. Левін В. І. Транспарентність оподаткування малого і середнього бізнесу в контексті євроінтеграційного вектору розвитку України / В. І. Левін // Наукові праці НДФІ. – 2015. – Вип. 1. – С. 138–149.
7. Левін В. І. Еволюція концепцій оподаткування малого та середнього бізнесу в контексті євроінтеграційного вектору розвитку України / В. І. Левін // Наукові праці НДФІ. – 2016. – Вип. 1. – С. 16–35.
8. Лещенко Р. М. Напрями вдосконалення оподаткування малого підприємництва : євроінтеграційний аспект / Р. М. Лещенко, А. А. Наум // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2017. – Випуск 43. – Том 2. – С. 72–75.
9. Орлов В. О. Вплив спрощеної системи оподаткування на подальший розвиток малого бізнесу / В. О. Орлов // Сталий розвиток економіки. – 2012. – № 3. – С. 78–81.

10. Панасюк О. В. Малый бизнес в Украине: тенденции развития и проблемы налогообложения / О. В. Панасюк // Бизнес Інформ. – 2015. – № 6. – С. 102–107.

11. Пивоваров М. Развитие института инфраструктуры малого предпринимательства: проблемы та шляхи його покращення / М. Пивоваров // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2013. – Вип. 1 (8). – С. 6–18.

12. Прокопенко О. В. Малі підприємства України: поточний фінансово-економічний стан / О. В. Прокопенко, Л. Б. Криворучко // Механізм регулювання економіки. – 2010. – № 3 (1). – С. 167–175.

13. Кміть В.М., Климусь Р.Р. Особливості становлення та перспективи розвитку системи місцевого оподаткування в Україні / В.М. Кміть, Р.Р. Климусь // Молодий вчений. – 2016 р. – № 4(31) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/4/20.pdf>.

14. Абрамчук М.Ю. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності: переваги та недоліки / М.Ю. Абрамчук, К.М. Кабанець // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. О.Ф. Балацького (Суми, 27 травня 2015 р.) / За заг. ред. О.В. Прокопенко, М.М. Петрушенка. – Суми : СумДУ, 2015. – С. 323–324.

15. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2016 рік / В.В. Зубенко, І.В. Самчинська, А.Ю. Рудик [та ін.] ; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи впровадження». – К., 2017. – 80 с.

16. Ільяшенко В.А. Наслідки і проблеми застосування спрощеної системи оподаткування в Україні / В.А. Ільяшенко // Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». – 2013. – № 3. – С. 13–18.

17. Щодо реформування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності: аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/217>.

18. Покоłodна О.В., Голуб О.О. Недоліки та переваги змін спрощеної системи оподаткування в 2016 році / О.В. Покоłodна, О.О. Голуб // Вісник економіки транспорту і промисловості Укр. держ. акад. залізнич. трансп. – Харків, 2016. – С. 209–213.

18. Герасимчук Л.С. Оподаткування малого бізнесу в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / Л.С. Герасимчук, Д.В. Веремчук // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Серія «Економічні науки». – 2013. – № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bulletin.uabs.edu.ua/store/eco/2013/9bb21bdf473e489febadd99ec20ce45b.pdf>.

19. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [сайт]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>

20. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [сайт]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>

21. Офіційний сайт статистичної служби Європейського союзу [сайт]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat>

22. Артус М. М. Бюджетна система України: навчальний посібник / М.М. Артус, Н. М. Хижа. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 220 с.

23. Бечко П. К. Основи оподаткування: навчальний посібник / П.К.Бечко, О. А. Захарчук; Мін-во освіти і науки України, Мін-во аграрної політики України, Уманський держ. аграрний ун - т. – К.: ЦУЛ, 2009. – 168 с

24. Бутков І. М. Щодо визначення поняття «правовий статус фізичної особи-підприємця» // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 70–76.

25. Васильців Т.Г. Удосконалення державного регулювання підприємницької діяльності в Україні / Т.Г. Васильців // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 1. – С. 145–150.

26. Горайнова Ю.С. Проблеми діяльності приватних підприємців в Україні / Ю.С. Горайнова // Управління розвитком. – 2011. – № 5. – С. 153–154.

27. Грін О.Ю. Роль «фіктивних підприємців» у функціонуванні організаційно-економічного механізму оподаткування підприємницької діяльності в Україні / О.Ю. Грін, В.П. Кміть // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – Вип. 19. – С. 195–199.

28. Довгалюк В. І. Податкова система: навчальний посібник / В.І.Довгалюк, Ю. Ю. Ярмоленко. – К.: ЦНЛ, 2007. – 315 с.

29. Кудряшов В. П. Курс фінансів: навчальний посібник / В.П.Кудряшов. – К.: Знання, 2008. – 431 с.

30. Музика-Стефанчук О. А., Поляничко А. О. Принципи податкового права України: проблеми визначення та реалізації / О. А. Музика-Стефанчук, О.А.Поляничко. – Кам.-Под. – ТОВ «Друкарня «Рута», 2015. – 212 с.

31. Податковий кодекс України від 23 грудня 2010 р. № 2856-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon1.rada.gov.ua.

32. Податковий кодекс України від 23 лютого 2017 р. № 1910-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon1.rada.gov.ua.

33. Самусевич Я. В. Реформування податкової системи України в умовах податкової конкуренції: дис. ... докт. екон. наук: 08.00.08 / Самусевич Ярина Валентинівна; Укр. акад. банк. справи. – Суми, 2015. – 323с.

34. Сідельникова Л.П., Костіна Н.М. Податкова система: Навчальний посібник. Л.П. Сідельникова, Н.М. Костіна. – Київ: Ліра-К, 2013. – 604 с.

35. Шевчук І.В. Механізм оподаткування доходів фізичних осіб в ринкових умовах: автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит». – К., 2009. – 20 с.

36. Основні положення законодавства Європейського Союзу щодо визначення та оподаткування малих та середніх підприємств <http://www.tax.vsem.com.ua/embed/opo-datkyvanna.doc>.